

(i) Printed Pages : 7]

Roll No.

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code :

0	2	3	9
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	3
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester
Examination**

1127

SOCIOLOGY
(Social Structure and Social Change)
(In All Mediums)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 90

Note :- Attempt *five* questions in all, including Q. No. 1 which is compulsory. Attempt four questions selecting *one* question from each Unit.

Compulsory Question

1. Attempt any *nine* questions in **5 to 7** lines :

- (i) Status
- (ii) Two characteristics of social structure
- (iii) Power
- (iv) Prestige
- (v) Progress

- (vi) Evolution
- (vii) Development
- (viii) Authority
- (ix) Demography
- (x) Modernisation
- (xi) Sanskritisation
- (xii) Secularisation

9×2=18

Unit-I

18 each

2. Define Social Structure. Explain role as an element of Social Structure.
3. Describe Norms and Values as elements of Social Structure.

Unit-II

18 each

4. Explain the meaning and features of social change.
Why do people resist change ?
5. Discuss Karl Marx's view on revolution.

Unit-III

18 each

6. Explain in detail the role of legislative factors in bringing about Social Change.
7. Highlight the role of Science and Technology in bringing about social change.

Unit-IV

18 each

8. Describe the process of Westernisation in detail.
9. Discuss the impact of Globalisation on Indian Society.

हिन्दी माध्यम

नोट :- प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य सहित, कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए।
चार प्रश्नों में से प्रत्येक इकाई से एक का उत्तर दीजिए।

अनिवार्य प्रश्न

1. किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर 5 से 7 लाइनों में दीजिए :

- (i) स्थिति/दर्जा
- (ii) सामाजिक संरचना की दो विशेषताएँ
- (iii) शक्ति
- (iv) प्रतिष्ठा
- (v) प्रगति
- (vi) क्रम-विकास/उद्विकास
- (vii) विकास
- (viii) सत्ता
- (ix) जनसांख्यिकी विज्ञान
- (x) आधुनिकीकरण
- (xi) संस्कृतिकरण
- (xii) धर्मनिरपेक्षीकरण

9×2=18

इकाई-I

प्रत्येक 18

2. सामाजिक संरचना को परिभाषित कीजिए। सामाजिक संरचना के तत्व के रूप में भूमिका को विस्तार से समझाइए।
3. सामाजिक संरचना के तत्वों के रूप में प्रतिमान (नॉर्म्स) और मूल्य (वैल्यूज) का विस्तार से वर्णन कीजिए।

NA-375

(4)

इकाई-II

प्रत्येक 18

4. सामाजिक परिवर्तन के अर्थ और विशेषताओं को समझाइए।
लोग परिवर्तन का विरोध क्यों करते हैं ?
5. क्रांति पर कार्ल मार्क्स के विचारों पर चर्चा कीजिए।

इकाई-III

प्रत्येक 18

6. सामाजिक परिवर्तन लाने में वैधानिक कारकों की विस्तार से चर्चा कीजिए।
7. 'सामाजिक परिवर्तन लाने में विज्ञान और तकनीक कारकों की भूमिका पर प्रकाश डालिए।

इकाई-IV

प्रत्येक 18

8. पश्चिमीकरण की प्रक्रिया की विस्तार से व्याख्या कीजिए।
9. भारतीय समाज पर वैश्वीकरण के प्रभाव की चर्चा कीजिए।

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ

ਨੋਟ : ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ :1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ। ਚਾਰ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਉ।

ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਕੋਈ ਵੀ ਨੰ (9) ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ 5 ਤੋਂ 7 ਸਤਰਾਂ ਦਿਉ :

- (i) ਸਥਿਤੀ/ਦਰਜਾ
- (ii) ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
- (iii) ਸ਼ਕਤੀ (ਪਾਵਰ)
- (iv) ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ
- (v) ਪ੍ਰਗਤੀ
- (vi) ਕ੍ਰਮ-ਵਿਕਾਸ
- (vii) ਵਿਕਾਸ
- (viii) ਅਧਿਕਾਰ (ਅਥੋਰਿਟੀ)
- (ix) ਜੰਨਸੰਭਿਅਕ ਵਿਗਿਆਨ (ਡੇਮੋਗਰਾਫੀ)
- (x) ਆਧੁਨੀਕਰਣ
- (xi) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਣ
- (xii) ਧਰਮ-ਨਿਰਪੇਖੀਕਰਣ

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

18 ਹਰੇਕ

2. ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਤੱਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਸਾਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
3. ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਤੱਤ ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

18 ਹਰੇਕ

4. ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸੋ।
ਲੋਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
5. ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਬਾਰੇ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ?

ਯੂਨਿਟ-III

18 ਹਰੇਕ

6. ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਉਪਰ ਵਿਸਥਾਰ ਸਾਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
7. ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-IV

18 ਹਰੇਕ

8. ਪੱਛਮੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
9. ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।